

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŪKIO MINISTRAS

Į S A K Y M A S DĖL LAIKINŲJŲ BESIŪLIŲ DUJŲ BALIONŲ NAUDOJIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

2005 m. gegužės 4 d. Nr. 4-189
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 23 d. nutarimu Nr. 921 „Dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1998, Nr. [67-1957](#); 2001, Nr. [61-2186](#)), 6.2.4, 6.2.5 punktais:

1. T v i r t i n u Laikinąsias besiūlių dujų balionų naudojimo taisykles (pridedama).
2. Nustatau, kad besiūliai dujų balionai, neatitinkantys Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. 4-272 (Žin., 2004, Nr. [111-4157](#)), reikalavimų, gali būti naudojami iki 2009 m. liepos 1 d., paskui turi būti padaryti netinkami naudoti pagal standartą LST EN 1968:2004 „Gabenamieji dujų balionai. Besiūlių plieninių dujų balionų periodinė kontrolė ir bandymai“.
3. Šis įsakymas ir 1 punkte nurodytos taisyklės įsigalioja nuo 2005 m. liepos 1 d.
4. P a v e d u ministerijos sekretoriui G. Rainiui kontroliuoti, kaip vykdomas šis įsakymas.

ŪKIO MINISTRAS

VIKTOR USPASKICH

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos ūkio
ministro 2005 m. gegužės 4 d.
įsakymu Nr. 4-189

LAIKINOSIOS BESIŪLIŲ DUJŲ BALIONŲ NAUDOJIMO TAISYKLĖS

I. TAIKymo SRITIS

1. Laikinosios besiūlių dujų balionų naudojimo taisyklės (toliau – Taisyklės) nustato Lietuvos teritorijoje naudojamų plieninių bei nelegiruoto aliuminio ir aliuminio lydinio besiūlių, sudarytų iš vienos dalies, iki 150 litrų talpos balionų, skirtų suslėgtosioms, suskystintosioms arba ištirpintosioms iki 300 barų leidžiamojo slėgio dujoms tikrinimo, pakartotinio atitikties įvertinimo, pripildymo, laikymo ir naudojimo tvarką.

2. Šios Taisyklės taikomos nepriklausomai nuo to, kiek balione yra dujų ištekėjimo žiočių (vienos ar dvejų).

3. Taisyklės netaikomos balionams, atitinkantiems Gabenamųjų slėginių įrenginių techninį reglamentą (priedo 6 p.), Plieninių besiūlių dujų cilindų techninį reglamentą (priedo 4 p.) ir Nelegiruotojo aliuminio ir aliuminio lydinio besiūlių dujų cilindų techninį reglamentą (priedo 4 p.), jei buvo atliktos jų atitikties įvertinimo procedūros ir jie yra paženklinėti atitikties ženklu pagal atitinkamą reglamentą bei suskystintųjų naftos dujų balionams.

4. Naudojami besiūliai dujų balionai, kurių atitinkami bandymai ir tyrimai buvo atlikti pagal standarto LST EN 1968:2004 A priedą ir kurie atitiko keliamus reikalavimus, pripažįstami atitinkančiais Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento reikalavimus ir paženklinami atitikties ženklu II

5. Taisyklės yra parengtos vadovaujantis Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento 7 punktu.

6. Taisyklės privalomos visiems Lietuvos Respublikoje veikiantiems asmenims, kurie įvairioms gamybinėms ir kitoms reikmėms naudoja suslėgtąsias, suskystintąsias arba ištirpintąsias dujas iš balionų ar pripildo dujų šiuos balionus, laiko juos, tikrina ir pakartotinai įvertina besiūlių dujų balionų atitiktį.

II. SĄVOKOS, TERMINAI, APIBRĖŽIMAI

7. Šiose Taisyklėse vartojamos sąvokos:

Balionas – slėginis indas, kurio talpa neviršija 150 litrų, o leistinasis slėgis neviršija 300 barų, turintis vienas arba dvejas žiotis ventiliams, flanšams arba atvamzdžiams įsukti, skirtas suslėgtosioms, suskystintosioms arba ištirpintosioms dujoms laikyti, gabenti ir naudoti.

Balionų keitimo punktas – fiziniam arba juridiniam asmeniui priklausanti specialiai įrengta vieta su reikiama statiniais, įranga ir kvalifikuotu personalu, kurioje iš klientų priimami tušti balionai, jie užregistruojami ir laikinai sandėliuojami bei klientams išduodami pripildyti balionai.

Balionų pildymo stotis – fiziniam arba juridiniam asmeniui priklausančios patalpos arba patalpų dalis, kurioje įmontuota būtina technologinė įranga ir dirba kvalifikuotas personalas. Joje tušti balionai priimami ir užregistruojami, tikrinami, paruošiami pildyti ir pripildomi, tikrinami pripildžius, apskaitomi, saugomi ir pakraunami į transporto priemones.

Balionų techninio patikrinimo centras – fiziniam arba juridiniam asmeniui priklausančios patalpos arba patalpų dalis, kurioje įmontuota būtina technologinė įranga ir dirba kvalifikuotas personalas, skirta balionams valyti, paruošti techniniam patikrinimui, patikrinti, bandyti ir paruošti naudoti išbandžius.

Baliono naudojimas – veikla, susijusi su balionų pildymu, keitimu, gabenimu, saugojimu, taisymu, priežiūra, techniniu patikrinimu, dujų naudojimu.

Baliono savininkas – juridinis ar fizinis asmuo, kuriam balionas priklauso nuosavybės teise, ar kitas asmuo, teisėtai valdantis balioną.

Bandymo slėgis – tai didžiausias faktiškai dujų balione pasiekiamas slėgis, kai balionas bandomas slėgiu.

Darbinis slėgis – nusistovėjęs pilno dujų baliono slėgis, esant tolygiai 15 oC temperatūrai.

Čiaupas (ventilis) – įtaisas, įsukamas į baliono žiotis ir skirtas dujoms iš baliono išleisti, dujų srautui reguliuoti ir balionui, pripildytam suslėgtųjų dujų, sandariai uždaryti.

Dujų naudojimas – procesas, kurio metu balione esančių dujų kiekis mažėja, jas naudojant pagal paskirtį.

Įspaudinio ženklavimo vieta – sritis baliono viršutinėje dalyje, kurioje įspaudžiami (įmušami) baliono identifikaciniai ir techniniai duomenys, taip pat techninių patikrinimų žymos.

Paskirtoji įstaiga – tai kontrolės įstaiga, kurią Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, vadovaudamasi Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento reikalavimais, Paskirtųjų atitikties įvertinimo įstaigų paskyrimo taisyklėmis (priedo 7 p.) bei Akreditacijos dokumentu AD 5.12 (priedo 1 p.), paskiria atlikti atitikties įvertinimą.

Paskelbtoji įstaiga – tai kontrolės įstaiga, kurią Lietuvos Respublikos ūkio ministerija, vadovaudamasi Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento reikalavimais, Paskirtųjų atitikties įvertinimo įstaigų paskyrimo taisyklėmis bei Akreditacijos dokumentu AD 5.12, paskiria atlikti atitikties įvertinimą ir apie kurią paskelbta Europos Bendrijos oficialiajame leidinyje.

Techninis patikrinimas – šiose Taisyklėse ir kituose dujų balionų naudojimo ir priežiūros norminiuose teisės aktuose, gamintojo pateiktuose balionų techniniuose dokumentuose nustatyta tvarka ir terminais paskirtosios (arba paskelbtosios) įstaigos eksperto atliekama baliono išorinė ir vidinė apžiūra, baliono bandymai ir kiti jo saugos atitikties įvertinimo veiksmai.

Periodinis techninis patikrinimas – patikrinimas, atliekamas teisės aktų ir techninių dokumentų nustatyta tvarka ir periodais.

Neeilinis techninis patikrinimas – patikrinimas, atliekamas po dujų baliono taisymo, čiaupo pakeitimo, nustačius, kad balione yra ne ta terpė, kuriai balionas skirtas, arba balione radus skysčio, kilus abejonių dėl baliono defektų dydžio ir pavojaus ir kitais atvejais baliono savininko, balionų techninio patikrinimo centro ar paskirtosios (arba paskelbtosios) įstaigos eksperto priimamu sprendimu.

Ištirpintosios dujos – dujos, slegiamos ištirpintos tirpiklyje gabenimo tikslais, kuris gali būti absorbuotas porėtoje masėje.

Suslėgtosios dujos – dujos, kurios suslėgtos gabenimo tikslais yra vien dujų būsenos bet kokioje aukštesnėje nei - 50°C temperatūroje.

Suskystintosios dujos – dujos, kurios suslėgtos gabenimo tikslais yra iš dalies skystos, esant aukštesnei kaip - 50°C temperatūrai.

Talpa – baliono vidaus ertmės tūris, apskaičiuotas pagal brėžiniuose nurodytus vardinius matmenis.

T jungtis – įtaisas, įsukamas į baliono žiotis ir skirtas prijungti balionų bloko (konteinerio) vamzdelius. Tai nėra uždarymo ir reguliavimo įtaisas.

III. BALIONŲ PILDYMO STOTYS, BALIONŲ KEITIMO PUNKTAI, BALIONŲ TECHNINIO PATIKRINIMO CENTRAI

8. Atsižvelgiant į balionų užpildomųjų dujų fizines ir chemines savybes, balionų pildymo stotys (toliau – BPS), balionų keitimo punktai (toliau – BKP) ir balionų techninio patikrinimo centrai (toliau – BTPC) turi būti suprojektuoti, pastatyti ir įrengti pagal atitinkamų statybos techninių reglamentų reikalavimus, Elektros įrenginių įrengimo taisyklės (priedo 5 p.), Specialiųjų patalpų ir technologinių procesų elektros įrenginių įrengimo taisyklės (priedo 8 p.), Darboviečių įrengimo bendrąsias nuostatas (priedo 3 p.), kad balionų pripildymas ir visa su tuo susijusi veikla būtų saugi.

9. BPS, BKP ir BTPC patalpose darbuotojams prieinamoje vietoje turi būti visoms toje patalpoje esančioms darbo vietoms reikalingos nustatyta tvarka pagal Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymą (priedo 12 p.) parengtos ir patvirtintos technologinės bei darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijos.

10. BPS turi būti parengtos išsamios instrukcijos, kuriose turi būti aprašyta, kaip tušti dujų balionai priimami, užregistruojami, tikrinami, tikrinami prieš pildymą, pripildomi, tikrinami pripildžius, apskaitomi, laikinai saugojami, išduodami ir pakraunami į transporto priemones. Šios instrukcijos turi būti parengtos vadovaujantis dujų balionų gamintojo reikalavimais, šiomis Taisyklėmis ir kitais norminiais teisės aktais. Instrukcijas tvirtina BPS vadovas arba savininkas.

11. BPS patalpose turi būti instrukcijos, nustatančios sugedusių balionų saugaus ištuštinimo ir ženklavimo tvarką, balionų, kuriuose nėra liekamojo slėgio ženklavimo, tvarką ir šių balionų perdavimo remontuoti arba utilizuoti tvarką. Instrukcijas tvirtina įmonės vadovas arba savininkas.

12. BKP patalpose turi būti instrukcijos, nustatančios gautų balionų priėmimo, užregistravimo, keitimo, išduodamų balionų patikrinimo ir apskaitos reikalavimus. Instrukcijas tvirtina įmonės vadovas arba savininkas.

13. BTPC patalpose turi būti atitinkamos konkrečios instrukcijos, nustatančios balionų priėmimo, užregistravimo, valymo, paruošimo techniniam patikrinimui, patikrinimo, bandymų ir paruošimo naudoti išbandžius tvarką. Instrukcijas tvirtina įmonės vadovas arba savininkas.

14. Vykdamas visus darbus, susijusius su dujų balionais, būtina laikytis BPS, BKP ir BTPC patalpose esančių įmonės vadovo arba savininko patvirtintų instrukcijų.

15. Darbuotojai, priimančios, tikrinančios, pildančios, įmonės teritorijoje gabenančios, išduodančios balionus, turi būti apmokyti pagal reikalavimus, nustatytus darbuotojams, valdantiems (naudojantiems) potencialiai pavojingą įrenginį, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrųjų nuostatų 14 punktu (priedo 9 p.), o jų žinios turi būti tikrinamos pagal šiuos nuostatus.

16. Saugaus darbo su dujų balionais organizavimą, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymąsi kontroliuoja Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija, gabenimo saugą kontroliuoja Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos ir kitos valstybės institucijos pagal kompetenciją.

IV. TUŠČIŲ BALIONŲ PRIĖMIMAS, KONTROLĖ PRIEŠ PILDYMĄ

17. Pristačius tuščią dujų balioną į BPS arba BKP turi būti atlikta:

17.1. baliono ir balioną pristačiusio asmens registracija (juridinio asmens – įmonės pavadinimas, įmonės kodas, atsakingo asmens (pristačiusio balioną) vardas, pavardė, pareigos; fizinio asmens – vardas, pavardė). Ši registracija taikoma balionams, pildomiems medicinos ar maisto reikmėms skirtomis dujomis;

17.2. dujų baliono savininko identifikavimas. Jei balionas priklauso ne jį pristačiusiam asmeniui, o kitam savininkui, jį pildyti dujomis be savininko leidimo draudžiama. Pildyti balioną dujomis arba keisti tuščią balioną į užpildytą galima tik tuo atveju, jei į BPS ar BKP kreipiasi baliono savininkas arba asmuo, turintis dujų baliono savininko rašytinį įgaliojimą;

17.3. baliono išorės apžiūra;

17.4. įspaudinio ženklavimo vietos patikrinimas.

18. Tikrinant baliono įspaudinio ženklavimo vietą nustatoma, ar nepraėjęs baliono periodinio techninio patikrinimo terminas. Jeigu patikrinimo terminas praėjęs, balionas perduodamas techniškai patikrinti.

19. Kiekvieno baliono viršutinėje sferinėje dalyje – įspaudinio ženklavimo vietoje turi būti įspausti (įmušti) aiškiai matomi šie duomenys (kaip nustatyta gamintojo):

19.1. gamintojo prekinis ženklas;

19.2. baliono identifikacinis numeris;

19.3. tuščio baliono faktinis svoris (kg) ir talpa (l); balionų, kurių talpa iki 12 litrų imtinai, – 0,1 kg tikslumu, nuo 12 iki 55 litrų imtinai – 0,2 kg tikslumu, balionų, kurių talpa didesnė nei 55 litrai, masė nurodoma pagal balionų gamybos standartą arba gamybos technines sąlygas;

19.4. pagaminimo data (metai, mėnuo);

19.5. vardinis (darbinis) slėgis (MPa);

19.6. hidraulinio bandymo slėgis (MPa);

19.7. baliono talpa litrais; iki 12 litrų imtinai talpos balionų – vardinė, didesnės kaip 12 iki 55 litrų talpos – faktinė – 0,3 litrų tikslumu, didesnės kaip 55 litrų talpos balionų – pagal gamybos standartą arba jų gamybos technines sąlygas;

19.8. gamintojo techninės kontrolės skyriaus ženklas (išskyrus standartinius didesnės kaip 55 litrų talpos balionus);

19.9. atlikto paskutinio periodinio techninio patikrinimo data, jį atlikusios paskelbtosios arba paskirtosios kontrolės įstaigos identifikacinė žyma ir kito periodinio patikrinimo data.

20. Atliekant baliono išorės apžiūrą, nustatoma, ar jame nėra neleistinių defektų: korozijos, išsipūtimų, įdubimų, įtrūkimų ir kitų pažeidimų. Detalus defektų aprašymas pateiktas standarto LST EN 1968:2004 C priede (priedo 11 p.).

21. Netinkamai paženklininti, nežinomų dujų pripildyti balionai turi būti perduodami neeiliniam balionų techniniam patikrinimui.

22. Patikrinama, ar kaklelio žiedas (jei toks yra) nėra atsilaisvinęs, ar sriegio sustorėjimas tinka nustatyta paskirčiai ir ar čiaupo apsauga (jei tokia yra) yra tinkamai pritvirtinta.

23. Kiekvieną kartą prieš pildant turi būti nustatyta, kad įmontuotas čiaupas:

23.1. yra lengvai valdomas;

23.2. nėra užterštas (užsikimšęs);

23.3. rankenėlė ar raktu valdomas suklys veikia;

23.4. išleidimo atvamzdžio sriegis ir korpusas nėra pažeisti.

24. Jeigu pirminio tikrinimo metu nustatoma minėtų defektų, balionas arba siunčiamas taisyti ir techniškai patikrinti, arba pripažįstamas netinkamu naudoti, jei yra netaisytinas.

25. Siekiant įsitikinti, kad balione nėra skystų nešvarumų, kiekvieną balioną privaloma pasverti ar patikrinti liekamąjį slėgį. Jei randama skysčio, balionas siunčiamas valyti ir techniškai patikrinti.

26. Prieš pradėdant pildyti acetileno balionus, būtina patikrinti liekamąjį slėgį balione: aplinkos temperatūrai esant žemiau kaip 0 °C slėgis balione turi būti ne mažiau kaip 0,5 baro; 0–15 °C – ne mažiau kaip 1,0 baras; 15–25 °C – ne mažiau kaip 2,0 barai; 25–35 °C ne mažiau kaip 3,0 barai.

27. Prieš pradėdant pildyti deguonies balionus, būtina patikrinti liekamąjį slėgį ir naudojant dujų analizatorių įsitikinti, ar balione nėra degiųjų medžiagų dujų ar garų, tarp jų angliavandenilių (benzino, dyzelino, butano, propano, tepalo ir kitų medžiagų).

28. Jeigu priimant balioną išvardytų trūkumų nenustatoma, balionas siunčiamas pripildyti.

29. Balionai ir ventiliai taisomi tik balionų techninio patikrinimo centre.

30. Konkreti balionų priėmimo ir skirstymo tvarka BKP ir BPS aprašoma įmonės technologinėse instrukcijose, patvirtintose įmonės vadovo arba savininko.

V. BALIONŲ PILDYMAS

31. Prieš pildant balionus turi būti patikrintas jų medžiagos ir ketinamų pildyti dujų cheminis suderinamumas.

32. Kai balionai pildomi dujomis, skirtomis maisto ir medicinos reikmėms, BPS privalo duomenis apie kiekvieną pripildytą balioną įrašyti į registracijos žurnalą, kuriame turi būti nurodoma:

32.1. pripildymo data;

32.2. baliono identifikacinis numeris;

32.3. paskutinio periodinio techninio patikrinimo data;

- 32.4. suskystintųjų ar ištirpintųjų dujų masė balione (kilogramais);
- 32.5. suslėgtųjų dujų slėgis balione;
- 32.6. tuščio baliono masė pildant suskystintąsias ar ištirpintąsias dujas;
- 32.7. baliono savininkas;
- 32.8. balioną pripildžiusio asmens parašas.
- 33. Pildant balionus techninėms reikmėms skirtomis dujomis, BPS balionų pildymo registracijos žurnale gali būti pateikiami duomenys, nurodyti atitinkamose instrukcijose, patvirtintose įmonės vadovo arba savininko.
- 34. Pripildant balionus dujų, būtina laikytis reikalavimų, nurodytų atitinkamose instrukcijose (pripildymo tvarkos, parametrų, normų ir kt.), patvirtintose įmonės vadovo arba savininko.
- 35. Skysta angliarūgštė draudžiama pildyti balionus, neturinčius ventilio su apsauginiu vožtuvu.
- 36. Jei dujų balionas priklauso BPS ar BKP, tuomet savininkai su dujų baliono naudotoju sudaro panaudos sutartį, kurioje susitariama dėl visų sąlygų, susijusių su dujų balionų naudojimu, priežiūra, priėmimu, pildymu, tikrinimu, paslaugų atlikimo į kainiais, atsakomybe ir kt. klausimais.
- 37. Dujomis pildomi balionai turi būti gerai pritvirtinti ir sandariai prijungti prie pripildymo rampos.
- 38. Balionai gali būti pildomi ir konteineriuose (neiškrauti). Šiuo atveju pildymo stotyje turi būti rašytinės instrukcijos, kuriose nustatytos priemonės, kad būtų pildomi tik tinkami naudoti balionai.
- 39. Baliono pildymo metu privaloma kontroliuoti:
 - 39.1. ar baliono čiaupas tinkamai prijungiamas prie pildymo jungties;
 - 39.2. ar čiaupas nėra užblokuotas;
 - 39.3. ar užtikrinta pildymo slėgio ir baliono temperatūros kilimo kontrolė.
- 40. Pildant balionus dujomis negalima viršyti nustatyto konkrečių dujų užpildymo lygio.
- 41. Pripildžius balioną privaloma įsitikinti, kad nėra nuotėkio pro čiaupą ar slėgio išleidimo įtaisą, kai čiaupas yra uždarytas ir atjungtas nuo pildymo įrenginio.
- 42. Draudžiama pildyti dujų balionus, jeigu:
 - 42.1. praėjęs periodinio techninio patikrinimo terminas;
 - 42.2. praėjęs porėtiosios masės patikrinimo terminas (acetileno balionų);
 - 42.3. pažeistas baliono korpusas;
 - 42.4. netvarkingi čiaupai (ventiliai);
 - 42.5. balionas nudažytas dujų rūšies neatitinkančia spalva, baliono įspaudinio ženklavimo vietoje trūksta reikiamų duomenų arba žymų.
- 43. Balionai, kuriuose nėra liekamojo dujų slėgio, pripildomi tik patikrinti pagal atitinkamą įmonės technologinę instrukciją arba atlikus baliono neeilinį techninį patikrinimą ir įsitikinus, kad pildant balioną nekils pavojaus jam sprogti arba užsidegti.

VI. BALIONŲ, IŠSKYRUS ACETILENUI SKIRTUS BALIONUS, PERIODINIS TECHNINIS PATIKRINIMAS

- 44. Balionai techniškai tikrinami ir taisomi BTPC, turinčiuose tinkamą įrangą balionams paruošti, patikrinti, bandyti, paruošti naudoti išbandžius.
- 45. Balionų techninį patikrinimą atlieka paskelbtosios arba paskirtosios kontrolės įstaigos ekspertai (toliau – ekspertai). Paskelbtąsias ir paskirtąsias įstaigas skiria Lietuvos Respublikos ūkio ministerija Gabenamųjų slėgimų įrenginių techninio reglamento nustatyta tvarka ir vadovaudamasi Paskirtųjų atitikties įvertinimo įstaigų paskyrimo taisyklėmis bei Akreditacijos dokumentu AD 5.12. Vadovaujantis Gabenamųjų slėginių įrenginių techninio reglamento 4 priedo III skyriaus 2 moduliui, balionų techninį patikrinimą gali atlikti ir BTPC kvalifikuotas personalas, paskelbtajai įstaigai įvertinus BTPC kokybės sistemą ir ją nuolatos prižiūrint. Darbuotojus, ruošiančius balionus techniniam patikrinimui ir dalyvaujančius techninio patikrinimo procedūrose, būtina mokyti ir jų

žinias tikrinti, vadovaujantis Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendraisiais nuostatais.

46. Balionų techninio patikrinimo punkte turi būti šie įrenginiai ir priemonės, būtinos balionų techninei būklei įvertinti ir stiprumui išbandyti:

46.1. įrenginys balionų stiprumui bandyti su apsauginiu vožtuvu, kuris turi atsidaryti vamzdyne pakilus slėgiui, 1,1 karto didesniau už baliono bandymo slėgį, ir su ne žemesnės kaip 1,5 tikslumo klasės manometru, įtaisui iš baliono pašalinti;

46.2. pakankamo tikslumo svarstyklės baliono masei ir talpai nustatyti, kad būtų galima nustatyti standarto LST EN 1968:2004 1 lentelėje nurodytus masės nuokrypius;

46.3. endoskopas arba 12V įtampos šviestuvas baliono vidaus ertmei apžiūrėti. Balionams, kurie naudojami liepsniosioms dujoms laikyti, apžiūrėti turi būti naudojamas šviestuvas, saugus sprogimo atžvilgiu;

46.4. ultragarsinis sienelės storio matuoklis baliono sienelių suplonėjimui nustatyti;

46.5. įrenginys balionams džiovinti atlikus hidraulinį balionų bandymą;

46.6. kalibruotas strypas ir masės matuoklis porėtajai masei patikrinti (jeigu bandomi acetilenui skirti balionai);

46.7. gylis matuoklis (acetileno balionams);

46.8. prietaisas slėgiui balione patikrinti prieš jį atidarant;

46.9. dinamometrinis raktas ventiliui į balioną įsukti.

47. Balionų periodiniai techniniai patikrinimai atliekami gamintojo nurodytu periodiškumu ir tvarka. Jeigu gamintojas nenurodo techninių patikrinimų periodiškumo, reikia vadovautis standarto LST EN 1968:2004 B priede nurodytu balionų techninių patikrinimų periodiškumu, atsižvelgiant į balione esančių dujų rūšį.

48. Balionų periodinio techninio patikrinimo metu turi būti atliekamos šios procedūros:

48.1. baliono identifikavimas, paruošimas apžiūroms ir bandymams:

48.1.1. patikrinami baliono duomenys, viduje esančios dujos;

48.1.2. balionai ištuštinami saugiu būdu išleidžiant liekamąjį slėgį sudarančias dujas. Ypatingas dėmesys skiriamas balionams, pripildytiems liepsniųjų, oksiduojančiųjų ar nuodingųjų dujų;

48.1.3. netinkamai paženklininti, nežinomų dujų pripildyti balionai arba balionai, iš kurių negalima saugiai išleisti dujų, turi būti perduodami neeiliniam techniniam patikrinimui;

48.1.4. saugiai iš balionų išleidus liekamąjį slėgį sudarančias dujas nuimamas čiaupas. Jei balionai sujungti į konteinerį ir juose nėra čiaupų, tada tikrinamos T jungtys. Balionai, kurių čiaupai neveikia arba užkimšti, apdorojami pagal standarto LST EN 1968:2004 D priedo reikalavimus;

48.2. baliono išorinė apžiūra:

48.2.1. prieš atliekant išorinę kontrolę kiekvienas balionas nuvalomas (nušveičiama visa atšokusi danga, korozijos produktai, dervos, alyva ir kitos pašalinės medžiagos);

48.2.2. nustatoma, ar baliono korpuse nėra įdubimų, išėmų, išsipūtimo, atsisluoksniavimo arba per didelio dugno nudilimo;

48.2.3. patikrinama, ar nėra ugnies, degiklio liepsnos arba elektrinio lanko pažeistos (kaip nurodyta standarto LST EN 1968: 2004 C priede);

48.2.4. nustatoma, ar nėra korozijos ir kitų defektų (pvz., neįskaitomų ar nesankcionuotų ženklavimo įspaudų, konstrukcijos pakeitimų);

48.2.5. toliau naudoti netinkami balionai išbrokuojami ir padaromi netinkami naudoti;

48.3. baliono vidinė apžiūra:

48.3.1. išsukamas ventilis (čiaupas);

48.3.2. pašalinamas bet koks vidinis įklotas arba danga, kuri galėtų trukdyti atlikti vidinę apžiūrinimąją kontrolę;

48.3.3. kiekvieno baliono vidus apžiūrinamas bandytojui naudojant nepavojingą apšvietimą, siekiant nustatyti 48.2.2 p. ir 48.2.4 p. nurodytus defektus;

48.3.4. baliono vidus, kuriame aptikta nešvarumų arba didesnių nei lengvos korozijos žymių, išvalomas šratasraučiu, abrazyviniu valymu vandens čiurkšle, daužant, garų srautu, cheminiu valymu arba kitu tinkamu metodu, atidžiai stebint, kad balionas nebūtų pažeistas;

48.3.5. po valymo procedūros balionas apžiūrimas pakartotinai;

48.3.6. balionų, naudojamų needžioms dujoms laikyti, kurių talpa vertinant pagal vandenį mažesnė už 0,5 l, o vidinis kaklelio skersmuo mažesnis už 9 mm, vidinę apžiūrimąją kontrolę galima atlikti alternatyviais metodais, nurodytais galiojančiuose standartuose ar kituose teisės aktuose;

48.3.7. esant abejonių dėl apžiūrimosios kontrolės metu rasto defekto rūšies ar jo svarbos, galima panaudoti papildomus bandymus ar tyrimo metodus ir tik pašalinus visus abejotinus defektus balioną leidžiama toliau apdoroti;

48.4. kiekvieno baliono kaklelio kontrolė:

48.4.1. ištiriamas vidinis kaklelio sriegis (nustatoma, ar jis yra švarus ir ištisinis, ar nepažeistas, neturi ištrupų, įtrūkių ir kitų trūkumų);

48.4.2. apžiūrimi ir kiti kaklelio paviršiai, siekiant įsitikinti, kad juose nėra įtrūkių ar defektų (standarto LST EN 1968:2004 C priedas);

48.4.3. pažeisti vidiniai kaklelio sriegiai pakartotinai persriegiami, kai to būtina prireikia ir kai gamintojas ar paskelbtosios arba paskirtosios įstaigos kompetentingas asmuo patvirtina, kad kaklelio konstrukcija leidžia. Naują sriegį būtina patikrinti atitinkamu sriegio matuokliu. Turi likti matomos 2-3 sriegio vijos;

48.5. hidraulinis bandymas slėgiu:

48.5.1. kiekvienas balionas išbandomas hidrauliniu slėgiu panaudojant vandenį;

48.5.2. slėgis balione didinamas laipsniškai, kol pasiekiamas bandymo slėgis;

48.5.3. izoliavus balioną nuo slėgio šaltinio, baliono bandymo slėgis turi išsilaikyti nepakitęs 30 s, per kurias neturi būti užregistruotas slėgio sumažėjimas arba pastebėtas koks nors nuotėkis.

49. Atliekant hidraulinį bandymą slėgiu turi būti imamasi visų reikalingų saugos priemonių.

50. Hidraulinį bandymą slėgiu galima pakeisti tūrinio išsiplėtimo bandymu, kaip nurodyta standarto LST EN 1968:2004 F priede.

51. Ekspertui sutikus, hidrauliniai bandymai slėgiu gali būti pakeisti į pneumatinius bandymus oru, imantis būtinų papildomų apsaugos priemonių.

52. Periodinio techninio patikrinimo metu bandymas slėgiu, gavus paskelbtosios arba paskirtosios įstaigos kompetentingo asmens sutikimą, gali būti pakeistas ultragarsiniu bandymu.

53. Periodinio techninio patikrinimo baigiamosios procedūros:

53.1. po hidraulinio bandymo slėgiu kiekvienas balionas tinkamu būdu išdžiovinamas (neviršijant 300°C) taip, kad neliktų laisvojo vandens pėdsakų. Išdžiovinus privalu apžiūrėti balionų vidų ir įsitikinti, kad jis yra sausas ir jame nėra nešvarumų;

53.2. prieš grąžinamas naudoti čiaupas (arba balionų konteinerių T jungtis) patikrinamas. Patikrinamas jų veikimas ir sandarumas (kontrolės metodo pavyzdys pateiktas standarto LST EN 1968:2004 H priede);

53.3. tikrinama tuščio baliono masė. Šis reikalavimas taikomas tik suskystintųjų dujų balionams. Šiose Taisyklėse tuščio baliono masė – tai tuščio baliono, įskaitant čiaupą ir visas nuolat pritvirtintas nenuimamas detales, masė (kg). Baliono masė turi būti nustatoma sveriant svarstyklėmis, kurių tikslumas reguliariai tikrinamas. Didžiausias leistinasis tuščio baliono masės nuokrypis nurodytas standarto LST EN 1968:2004 1 lentelėje (arba kaip nurodyta gamintojo).

Į tuščio acetilenui skirtų dujų baliono masę neįskaitoma porėtosios medžiagos masė.

54. Jei balionų spalvinis žymėjimas neatitinka reikalavimų, nurodytų standarte LST EN 1089-3:2004 (priedo 10 p.), balionai turi būti perdažyti pagal šio standarto reikalavimus. Kartais balionai yra perdažomi karštai džiovinamais dažais. Baliono temperatūra jokių atveju neturi būti didesnė kaip 300°C. Balionas turi būti dažomas taip, kad visi ant jo esantys ženkliniai liktų įskaitomi.

55. Čiaupas (ventilis) į balioną turi būti įsuktas dinamometrinio raktu, naudojant sandarinamąją medžiagą.

Veržimo jėga priklauso nuo ventilio sriegio dydžio, formos, kampo, medžiagos ir tarpinės medžiagos.

56. Gavus teigiamus periodinės apžiūros ir bandymo rezultatus ir patikrinus arba pakeitus baliono ventilių tinkamu naudoti, atliekamos šios operacijos:

56.1. ant baliono viršutinės dalies (įspaudinio ženklavimo vietoje) dedamas spaudas (įmušama žyma) po ankstesniosios apžiūros (bandymų) žyma, kuri susideda iš:

56.1.1. atlikto periodinio techninio patikrinimo datos (2 paskutiniai metų skaitmenys, mėnuo);

56.1.2. paskirtosios (arba paskelbtosios) įstaigos žymos;

56.1.3. kito periodinio techninio patikrinimo datos (2 paskutiniai metų skaitmenys, mėnuo). Jie turi būti paženklinėti aiškiai matomu būdu, panaudojant tinkamą metodą (pvz., tarp čiaupo ir baliono įtaisyta etiketė arba diskas, kuriame įrašyta data). Ženklavimo tvarka turi būti nustatyta atitinkamoje instrukcijoje, patvirtintoje įmonės vadovo;

56.2. užpildomas balionų techninio patikrinimo žurnalas, kuriame turi būti šie įrašai:

56.2.1. eilės numeris;

56.2.2. baliono savininkas;

56.2.3. gamintojo prekinis ženklas;

56.2.4. baliono numeris;

56.2.5. atlikto periodinio techninio patikrinimo data (metai, mėnuo) ir kito periodinio techninio patikrinimo data;

56.2.6. vidaus ir išorės apžiūros rezultatai;

56.2.7. įspausta reali tuščio baliono masė, kg;

56.2.8. patikrinimo metu nustatyta tuščio baliono masė, kg;

56.2.9. ant baliono iškalta baliono talpa vertinant pagal vandenį, l;

56.2.10. patikrinimo metu nustatyta baliono talpa vertinant pagal vandenį, l;

56.2.11. baliono darbinis slėgis, MPa;

56.2.12. bandomasis slėgis, MPa;

56.2.13. žyma apie baliono tinkamumą naudoti, padarytų pakeitimų ir taisymo darbų aprašymas;

56.2.14. techninį patikrinimą atlikusio asmens pavardė ir parašas.

57. Techninio patikrinimo dokumentacija saugoma BTPC 10 metų nuo paskutinio įrašo žurnale.

58. Balionų brokavimas ir pavertimas netinkamais naudoti:

58.1. nuspręsti balioną brokuoti galima bet kurioje patikrinimo ar bandymo stadijoje;

58.2. nepataisomas balionas, informavus jo savininką, turi būti padaromas nebetinkamas naudoti. Įsitikinus, kad balionas tuščias, tai atliekama vienu iš šių būdų:

58.2.1. mechaniniu būdu balionas sugniuždomas;

58.2.2. viršutiniame kupole išdeginama netaisyklinga apie 10% viršutinio kupolo ploto skylė arba, jei balionas plonasis, pragręžiama bent trijose vietose;

58.2.3. netaisyklinga forma nupjaunamas kaklelis;

58.2.4. balionas supjaustomas į dvi ar daugiau dalių;

58.2.5. balionas saugiu būdu susprogdinamas.

59. Plieninių besiūlių balionų brokavimo normos pateikiamos standarto LST EN 1968:2004 C priede.

60. Atskirais atvejais gali būti atliekami neeiliniai balionų techniniai patikrinimai. Jie atliekami:

60.1. po dujų baliono taisymo, jei buvo taisomas baliono sriegis ar kitu būdu veikiama slėgio veikiama detalė;

60.2. pakeitus čiaupą (ventilį) atliekamas tik baliono sandarumo bandymas;

60.3. keičiant baliono paskirtį;

60.4. nustačius, kad balione yra ne tos dujos, kurioms skirtas balionas;

60.5. nustačius, kad balione yra skysčio;

- 60.6. kilus abejonių dėl baliono defektų dydžio ir pavojingumo;
- 60.7. kitais atvejais baliono savininko, BTPC ar paskirtosios (arba paskelbtosios) įstaigos eksperto priimamu sprendimu.
- 61. Neeiliniai balionų techniniai patikrinimai atliekami ta pačia tvarka kaip ir periodiniai patikrinimai.

VII. ACETILENO BALIONŲ PERIODINIS TECHNINIS PATIKRINIMAS

- 62. Acetileno balionai turi būti periodiškai tikrinami techninio patikrinimo centruose ne rečiau kaip kas 5 metai.
- 63. Atlikus baliono periodinį techninį patikrinimą, baliono išspaudinio ženklavimo vietoje dedamas spaudas (įmušama žyma) po ankstesniosios apžiūros (bandymų) žyma, kuri susideda iš:
 - 63.1. atlikto techninio patikrinimo datos (2 paskutinių metų skaitmenys, mėnuo);
 - 63.2. paskirtosios (arba paskelbtosios) įstaigos žyma.
- 64. Patikrinimą sudaro:
 - 64.1. išorinio paviršiaus apžiūra;
 - 64.2. porėtijos masės patikrinimas;
 - 64.3. ventilio patikrinimas;
 - 64.4. pneumatinis bandymas.
- 65. Baliono išorės apžiūra atliekama pagal šių Taisyklių 48.2 p. reikalavimus.
- 66. Baliono čiupas (ventilis) tikrinamas pagal šių Taisyklių 53.2 p. reikalavimus.
- 67. Acetileno balionų porėtijos masės būklę BTPC būtina tikrinti ne rečiau kaip kas 24 mėnesiai.
- 68. Patikrinus porėtiją masę, kiekviename balione turi būti įkalti šie ženklai:
 - 68.1. porėtijos masės patikrinimo metai ir mėnuo;
 - 68.2. porėtijos masės patikrinimą žymintis ženklas (12 mm skersmens su raidėmis „Am“).
- 69. Porėtijos masės pripildyti acetileno balionai tikrinant bandomi azotu, esant 3,5 MPa (35 bar) slėgiui. Balionui bandyti naudojamame azote deguonies koncentracija neturi viršyti 3% tūrio.
- 70. Atliekamas pneumatinis acetileno balionų bandymas.
- 71. Acetileno balionų techninio patikrinimo rezultatai įrašomi į bandymų žurnalą, kuriame yra šios grafos:
 - 71.1. baliono identifikacinis numeris;
 - 71.2. gamintojo prekinis ženklas;
 - 71.3. patikrinimo data – metai, mėnuo;
 - 71.4. balioną patikrinusio asmens parašas.

VIII. BALIONŲ NAUDOJIMAS, LAIKYMAS, GABENIMAS, SPALVINIS ŽYMĖJIMAS

- 72. Balionai įmonės teritorijoje turi būti naudojami, laikomi ir gabenami pagal įmonės vadovo patvirtintas instrukcijas, parengtas vadovaujantis šiomis Taisyklėmis ir kitais Lietuvos Respublikoje galiojančiais norminiais teisės aktais.
- 73. Balionais prekiaujančios įmonės balionus turi laikyti sandėliuose arba aikštelėse pagal įmonės vadovo patvirtintas sandėliavimo taisykles, parengtas pagal Bendrąsias cheminių medžiagų ir preparatų sandėliavimo taisykles (priedo 2 p.).
- 74. Dujų balionai turi būti gabenami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 23 d. nutarimu Nr. 337 „Dėl pavojingų krovinių vežimo kelių transportu Lietuvos Respublikoje“ (priedo 13 p.) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 84 „Dėl pavojingų krovinių vežimo geležinkeliais Lietuvos Respublikos teritorijoje“ (priedo 14 p.).

75. Naudojant balionus, draudžiama juose esančias dujas išnaudoti visiškai. Liekamasis dujų, išskyrus acetileną, slėgis balione turi būti ne mažesnis kaip 0,5 baro. Acetileno balionų liekamasis slėgis nurodytas Taisyklių 26 p.

76. Ištuštinti skirti balionai, kurių čiaupai (ventiliai) sugedę, turi būti grąžinami į BPS arba į BTPC. BPS arba BTPC išleidžiant iš tokių balionų dujas, būtina vadovautis įmonės vadovo patvirtinta instrukcija. Balionuose tiekiamų dujų naudotojai privalo saugoti balionus nuo temperatūrinio, mechaninio, cheminio ir kitokio pobūdžio pažeidimų.

77. Balionai (baliono petys) iki 2006 m. sausio 1 d. turi būti nudažyti spalvomis, atitinkančiomis standarto LST EN 1089- 3:2004 reikalavimus.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

78. Asmenys, pažeidę šių Taisyklių reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

79. Naudojant balionus, be šių Taisyklių, būtina vadovautis kitais Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais.

80. Apie avarijas, įvykusias naudojant balionus, su tuo susijusius nelaimingus atsitikimus ir žalą aplinkai ir turtui baliono naudotojas turi pranešti Lietuvos Respublikos valstybinei darbo inspekcijai, prokuratūrai, savivaldybei ir kitiems suinteresuotiems juridiniams ir fiziniams asmenims.

Laikinių besiūlių dujų
balionų naudojimo taisyklių
priedas

TAISYKLĖSE NURODYTŲ TEISĖS AKTŲ SĄRAŠAS

1. Akreditacijos dokumentas AD 5.12. Atitikties įvertinimo įstaigų, siūlomų paskelbti (notifikuoti), įvertinimas. Bendrieji reikalavimai, patvirtinti Nacionalinio akreditacijos biuro 2004 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. V-43.
 2. Bendrosios cheminių medžiagų ir preparatų sandėliavimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1998 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 272 (Žin., 1999, Nr. [31-896](#)).
 3. Darboviečių įrengimo bendrosios nuostatos, patvirtintos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1998 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. 85/233 (Žin., 1998, Nr. [44-1224](#)).
 4. Plieninių besiūlių dujų cilindų techninis reglamentas, Nelegiruotojo aliuminio ir aliuminio lydinio besiūlių dujų cilindų techninis reglamentas, Suvirintųjų nelegiruotojo plieno dujų cilindų techninis reglamentas, patvirtinti Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001 m. kovo 28 d. įsakymu Nr. 110 (Žin., 2001, Nr. [47-1638](#), Nr. [105-3778](#)).
 5. Elektros įrenginių įrengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 433/547 (Žin., 2001, Nr. [3-59](#)).
 6. Gabenamųjų slėginių įrenginių techninis reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2004 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. 4-272 (Žin., 2004, Nr. [111-4157](#)).
 7. Paskirtųjų atitikties įvertinimo įstaigų paskyrimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro 1999 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 236 (Žin., 1999, Nr. [62-2058](#); 2002, Nr. [111-4937](#)).
 8. Specialiųjų patalpų ir technologinių procesų elektros įrenginių įrengimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 4-140/D1-232 (Žin., 2004, Nr. [84-3051](#)).
 9. Mokymo ir atestavimo darbuotojų saugos ir sveikatos klausimais bendrieji nuostatai, patvirtinti Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. A1-223/V-792 (Žin., 2004, Nr. [13-395](#)).
 10. Standartas LST EN 1089-3:2004 „Gabenamieji dujų balionai. Dujų balionų identifikavimas. 3 dalis. Spalviniai kodai“.
 11. Standartas LST EN 1968:2004 „Gabenamieji dujų balionai. Besiūlių plieninių dujų balionų periodinė kontrolė ir bandymai“.
 12. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas (Žin., 2003, Nr. [70-3170](#)).
 13. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. kovo 23 d. nutarimas Nr. 337 „Dėl pavojingų krovinių vežimo kelių transportu Lietuvos Respublikoje“ (Žin., 2000, Nr. [26-694](#); 2003, Nr. [102-4597](#)).
 14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. sausio 22 d. nutarimas Nr. 84 „Dėl pavojingų krovinių vežimo geležinkeliais Lietuvos Respublikos teritorijoje“ (Žin., 2002, Nr. [8-283](#); 2005, Nr. [11-339](#)).
-